Punkt i protokollet PR 146/2020 rd

Plenum

Tisdag 17.11.2020 kl. 14.00—19.00

7. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om djursjukdomar och till lagar som har samband med den

Regeringens proposition RP 175/2020 rd

Remissdebatt

Talman Anu Vehviläinen: Ärende 7 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till jord- och skogsbruksutskottet.

För remissdebatten reserveras högst 30 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet.

Debatt

15.55 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan ensi alkuun haluan sanoa, että eläintautien vastustamisessa Suomi on ollut ja on edelleen edelläkävijä, maailman kärkeä. Tästä ennaltaehkäisevästä työstä ja sen tärkeydestä ei tarvitse varmasti ketään meistä muistuttaa. Riittää kun katsoo ympärilleen, niin saamme muistutuksen siitä, miten vakavia seurauksia eläinperäisellä taudilla voi olla. Suomen erittäin hyvä tautitilanne ei ole sattumaa vaan pitkällisen työn tulos. Viljelijät ovat meillä bioturvan ammattilaisia. Tätä työtä tukemaan on myös lainsäädäntömme oltava ajan tasalla.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys eläintautilaiksi kattaa nykyisen lain tapaan eläinten välillä sekä ihmisten ja eläinten välillä tarttuvien eläintautien ehkäisyn, seurannan, valvonnan, leviämisen, estämisen ja torjunnan. Tämä laki onkin nyt ajankohtaisempi kuin ehkä olisimme voineet kuvitellakaan tämän vuoden alussa. Tämä laki tarvitaan ensiksikin siksi, että eläintautien vastustamista koskeva EU-lainsäädäntö on aiemmin ollut hajanainen ja koostunut pääasiassa direktiiveistä. Direktiivejä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksia on ollut noin 30 sekä niiden nojalla annettuja säännöksiä satoja. Nyt eläintautilailla eläintautilainsäädäntö on koottu yhteen ja yhdenmukaistettu, mikä on tärkeää, ja kokonaisuuteen on tuotu selkeyttä tuova tekijä.

Eläinterveyssäädöstö ei merkitse suuria sisällöllisiä muutoksia eläintautien vastustamisen periaatteisiin tai keinoihin, sillä ne ovat jo erittäin hyvällä tasolla nykyisellään. Juuri siksi lakiesitys jättää runsaasti kansallista liikkumavaraa. Liikkumavaran käyttö on erittäin tärkeää, jotta tietyt Suomen hyvää eläintautitilannetta turvaavat taudinehkäisy- ja valvontatoimenpiteet voisivat jatkua nykyistä vastaavalla tavalla. Lisäksi liikkumavara on tärkeä, jotta unionin taudintorjuntatoimenpiteitä tiukemmat toimenpiteet, joita meillä on paljon, sekä muidenkin kuin eläinterveyssäännöstössä lueteltujen tautien torjuntatoimenpiteet ovat mahdollisia. Laki siis mahdollistaa jatkossakin kansallisesti unionia tiukemman ja laajemman eläintautien torjunnan meillä Suomessa.

Rikoslakiin, eläimistä saatavista sivutuotteista annettuun lakiin sekä metsästyslakiin esitetään tehtäväksi uudistuksesta johtuvat teknisluontoiset muutokset.

Eläinterveyssäännöstö ja valvonta-asetus eivät merkitse tautien ehkäisyyn tai torjuntaan oleellisia uusia viranomaistehtäviä. Voimassa olevan eläintautilain viranomaisjärjestelmä ja viranomaisten välinen tehtävänjako ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan. Kuitenkin Tullille, joka toimii tällä hetkellä virka-apua antavana viranomaisena, säädettäisiin toimivalta valvoa eläinterveysviranomaisten ohella eläintautivaatimusten noudattamista EU:n sisärajoilla. Tämä on tärkeää erityisesti matkustajien mukanaan kuljettamien lemmikkieläinten ja elintarvikkeiden valvontaa ajatellen.

Myös valtion varoista eläintautien vuoksi maksettavia korvauksia koskeva järjestelmä ehdotetaan säilytettäväksi. Korvausjärjestelmä turvaa alkutuotannon harjoittajien oikeuksia ja taloudellista asemaa sekä ennaltaehkäisee sellaisia tilanteita syntymästä, joissa toimija jättäisi taloudellisten menetysten pelossa tautiepäilyn ilmoittamatta.

Arvoisa puhemies! Esityksellä ei ole suoranaisia vaikutuksia valtiontalouteen. Eläinterveyssäädöstön tai ehdotetun eläintautilain ei arvioida lisäävän eikä vähentävän viranomaisten tehtävien kokonaismäärää, eikä viranomaisten välisen toimivallan jakoon esitetä sellaisia muutoksia, joilla olisi vaikutuksia valtion talousarvioon. Eläinterveyttä koskevan massiivisen unionin lainsäädännön kokoaminen suurelta osin yhteen, yhdenmukaistaminen ja vanhentuneiden osien nykyaikaistaminen ovat viranomaistyötä lähtökohtaisesti helpottavia muutoksia. Eläinterveyssäädöstö myös vähentää kansallisten asetustasoisten säännösten tarvetta, kun yksityiskohtaiset taudintorjuntasäännöt perustuvat jatkossa aiempaa enemmän suoraan sovellettaviin unionin säännöksiin.

Viranomaisten tehtävät ja työnjako eivät ehdotuksen mukaan siis muuttuisi lukuun ottamatta Tullille säädettävää toimivaltaa. Esityksen tarkoituksena on myös selkeyttää Tullin roolia valvojana. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 21.4. ensi vuonna samanaikaisesti kuin eläinterveyssäädöstöä ryhdytään soveltamaan. — Kiitoksia.

16.00 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Muistan vielä sen yhteiskunnallisen järkytyksen ja yhteisen šokin, kun ensimmäinen ja käsittääkseni myös toistaiseksi viimeisin hullun lehmän tauti -tapaus Suomesta 2000-luvun alussa paikannettiin, ja sekin tilanne saatiin silloin hyvin hallintaan.

Yhdyn tähän arvioon, minkä ministeri esitti, että suomalaiset kotieläintuottajat ja kotieläintilalliset ovat todellisia bioturvan ammattilaisia. Itsekin silloin reilut toistakymmentä vuotta sitten, kun vielä maatalouslomittajana työskentelin, tämän jo havaitsin, ja varmasti tilanne on siitä entisestään parantunut.

Tämä eläintautien ehkäiseminen ja hallinta on keskeinen osa huoltovarmuutta ja ruokaturvallisuutta, ja sillä on iso merkitys tässä Suomen kokonaisturvallisuudessa, koska meidän järjestelmämme hyvin pitkälti perustuu kotieläinperäisiin elintarvikkeisiin. Sen takia on syytä huolehtia, että kaikissa tilanteissa kotieläintuotantomme säilyy toimintakykyisenä eivätkä eläintaudit pääse sitä haittaamaan.

Mitä tulee sitten käytännön tasolla tähän eläintautitilanteeseen, niin Suomessahan on kovin vähän näitä tautitapauksia, vakavia eläintautiepidemioita, ollut, ja ne on pystytty hyvin hallitsemaan. Suomessa käytetään kotieläintuotannossa kansainvälisesti verraten todella vähän lääkkeitä, ja eläinten hyvällä lajinmukaisella hoidolla pystytään ehkäisemään myös antibioottien käyttöä, joita niitäkin Suomessa käytetään maailmanlaajuisesti todella

vähän. Tämä kaikki kertoo siitä osaamisesta, mikä suomalaisilla tuottajilla ja kotieläintilallisilla näissä asioissa on, ja sitä osaamista tulee kyllä toden totta vaalia.

Ja uskon myös, että samalla tavalla kuin tässä koronakriisissä, covid-epidemiassa, joka on ihmisestä toiseen leviävä tauti, tässä eläintautikysymyksessä Suomessa tämä harva asutus ja kohtuullisen pieni tilakoko ovat ehkäisseet näiden epidemioiden voimakasta leviämistä. Tämäkin on syytä tässä kohtaa mainita ja muistaa, että Suomi on hyvä alue elintarviketuotannolle ja ennen kaikkea kotieläintaloudelle johtuen meidän harvasta asutuksestamme ja meidän viileistä ilmasto-olosuhteistamme.

16.02 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä lainsäädäntö on EU-lainsäädännön voimaanpanoa niin ikään, kuten tavallaan tuo edellinenkin, mutta tässäkin tapauksessa meillä on Suomessa poikkeuksellisen hyvä lainsäädäntö. Haluamme turvata tuoteturvan kaikissa tilanteissa, ja haluan itsekin yhtyä muisteloihin siltä osin, että kun EU:hun liityttiin, niin itse asiassa tämä meidän eläintautitilanteemme oli tämmöisessä vaa'ankieliasemassa. Oli hienoa, että silloin perustettiin tällainen Eläintautien torjuntayhdistys ja koko ketju sitoutui siihen, että teemme näitä toimia, vaikka ne aiheuttavat kustannuksia kaikille toimijoille. Ja voin vilpittömästi sanoa, että sen seurauksena meillä on Euroopan ja koko maailman turvallisimmat tuotteet. Meillä ei tarvitse jännittää noroviruksen tai minkään vaarallisen tarttuvan eläintaudin siirtymistä ihmisiin. Meillä on selkeät ennaltaehkäisymenetelmät ja toimintamallit sitten siinäkin tapauksessa, jos jotakin löydetään, ja vielä korvauskäytännöt, niin että nämä löydökset uskalletaan ilmoittaa, vaikka siitä olisi taloudellisia seurauksia toimijoille.

Tässä lainsäädännössä nostetaan esille myös Tullin toimintatavat lemmikkieläinten kohdalla, ja mielestäni se on todella tärkeä asia, sillä siinä on ehkä ollut vähän heikko lenkkimme. Vaikka nämä tuotantoeläinten kanssa toimijat ymmärtävät, mikä merkitys tällä tuoteturvalla ja hyvällä eläintautitilanteella on, niin tuolla lemmikkieläinpuolella sitä ei ehkä aina ole nähty, kun on haluttu pelastaa joku koiraparka jostain Romaniasta. Mielestäni on tärkeää, että tämä nyt tulee entistä paremmin huomioiduksi.

16.05 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Vihreät pitävät hyvänä sitä, että tämä luonteeltaan tekninen esitys tehdään EU:n eläintautilainsäädännön toimeenpanemiseksi. Tämä on tärkeää, jotta Suomen eräiltä osin muuta Eurooppaa parempi eläintautitilanne voidaan ylläpitää. Jokaisella eläimellä on oikeus terveeseen ja hyvään lajityypilliseen elämään. Tällä hallituksen esityksellä parannetaankin eläintautien torjuntaa ja ehkäisyä, ja se parantaa myös eläinten hyvinvointia. Esityksellä edistetään samalla myös ihmisten terveyttä, sillä siinä säädetään eläimestä ihmisiin tarttuvien tautien torjunnasta.

Hiljattain julkaistun kansainvälisen luontopaneeliraportin mukaan kaikki tunnetut pandemiat ja suurin osa uusista taudeista ovat lähtöisin eläinten ja ihmisten kohtaamisista. Ja koronapandemia on osoittanut karulla tavalla, että tautien leviäminen eläimistä ihmisiin on vakava globaali riski, jolta yhdenkään maan on vaikea täysin suojautua.

Vaikka Suomen nykyinen eläintautitilanne on hyvä, eläintaudit voivat levitä meille paitsi villi- ja tuotantoeläinten myös esimerkiksi eläinten rehun, sukusolujen tai kuljetusajoneuvojen kautta. Teollisen mittakaavan eläintuotannon tiedetään olevan tautihautomo. Ja myös ilmastonmuutos voi pahentaa eläintautitilannetta levittämällä uusia tauteja lämpenemisen myötä kohti pohjoista.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä totean, että meillä Suomessa on vielä useita eläinten oikeuksiin ja hyvinvointiin liittyviä epäkohtia, jotka on korjattava. Hallitusohjelmaan onkin kirjattu tähän useita keinoja. Eläinten itseisarvo on tunnustettava lainsäädännössä ja mahdollistettava eläinten lajityypillinen käyttäytyminen. Emakkohäkeistä ja parsinavetoista on luovuttava, naudoille pitää mahdollistaa ympärivuorokautinen ulkoilu ja kesällä laidunnus, tuotantoeläinten kasvattaminen häkeissä on syytä kieltää siirtymäajalla, eläimille on taattava riittävä kivunlievitys kivuliaisiin toimenpiteisiin, lemmikkien jalostaminen roduiksi, jotka kärsivät jalostamisesta johtuvista sairauksista ja kivuista, on kiellettävä, turkistarhauksesta on luovuttava siirtymäajalla ja tuettava turkistuottajia siirtymässä kohti muita elinkeinoja.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on pieni askel eläinten hyvinvoinnin parantamisen tiellä. Eläinsuojelulain uudistus on ollut pitkään valmistelussa. Viime hallituskaudella se kaatui sote- ja maakuntauudistuksen mukana. Eläinten hyvinvointilain päivittäminen on tulossa eduskuntaan tällä hallituskaudella. Sen yhteydessä meillä on vastuu eläinten hyvinvoinnin merkittävästä parantamisesta.

16.07 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Ehkä enemmänkin muutamia kysymyksiä tässä vaiheessa. Tiedetään, että olemme salmonellavapaa maa siinä mielessä, että meillä pyttipannun päälle voi kananmunan laittaa niin, ettei sitä ole kypsennetty kokonaan vaan keltuainen voi valua siihen ihanasti, ja sitä voi turvallisin mielin syödä, mikä ei joka puolella maailmaa ole missään tapauksessa mahdollista. Eli eläintautien osalta olemme erinomaisessa asemassa.

Muistan, kun muutamia viikkoja sitten ministeri Leppä otti kantaa siihen, että Ruokaviraston viranomaistoiminta ei oikein tyydyttänyt ministerin mieltä, niin että kuinka on näitten tuotujen elintarvikkeiden osalta? Päästäänkö tällä paremmin vielä tarttumaan siihen? Onko se mahdollista, että tuolla Tullin lisäsatsauksella tai tarkennuksella meille ei todellakaan tuotaisi elintarviketeollisuudelle valmistettavaksi elintarvikkeita, joissa on salmonella, ja että se tehokkuus säilyy niin että viranomaiset viestivät välittömästi mahdollisista eläintautiepäilyistä, ja sitä kautta se tieto virtaisi nopeasti myös tänne, niin kansalaisten kuin myös sitten teollisuuden ja kaupan organisaatioihin?

Meillä on tiedossa Tanskan turkistarhoilla oleva epidemia, ja kysyn ministeriltä: mahdollistaako tämä lainsäädäntö edelleen sen, että jos meille vastaava tilanne tulee, niin meillä ei ole ongelmia sitten puuttua siihen — eli että esimerkiksi jonkun turkistilan osalta voimme tehdä ratkaisun, että hävitetään taudinkantajat — ja niin että se välineistö on sitten edelleen olemassa, oli sitten suu- ja sorkkataudista tai mistä hyvänsä kysymys, ja että se on varmistettu ja me voimme kriisitilanteissa tehokkaasti toimia?

Pidän tätä hyvänä toimenpiteenä, eli tämä terävöittää toivottavasti ja on erityisesti oikeansuuntainen.

Mitä tehotuotantoon tulee, niin kuin se tässä edellä tuli esille, niin minä haluan kuitenkin korostaa sitä, että ei keskustella siitä siinä sävyssä, että jos on paljon tuotantoeläimiä, niin se tarkoittaisi, että on tehotuotantoa, vaan kysymys on siitä, että hyvinvoivia eläimiä voi olla paljonkin.

16.10 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoski toi äsken erittäin hyvän esimerkin siitä, kuinka tärkeää meille puhdas ja turvallinen ruoka on. Se, mikä tosiaan tässä nyt vähän huolestuttaa, on kuitenkin tämä meidän politiikka, koska meidän politiikka

ajaa tilat koko ajan isommiksi ja isommiksi ja niitä lopettaa — puolitoista vuotta sittenkin uutisoitiin, että puolitoista maitotilaa joka päivä lopettaa täällä. Ja tilannehan on se, ja tähän haluaisin vain herätellä porukkaa ymmärtämään, että meidän täytyy oikeasti ymmärtää, mitä politiikkaa me teemme täällä, ja että me voimme edelleen sitä Myllykosken suosimaa pyttipannua syödä munalla, joka valuu siihen pyttipannun päälle. On tärkeä asia pitää huoli siitä, että me jatkossakin voimme näin tehdä.

16.11 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Me koetamme tehdä kaikkemme, että kaikilla maatalousyrittäjillä olisi parempi ja turvatumpi huominen. Esimerkiksi tämä hallitus hoiti todella hienosti sen — pääministeriä myöten satsasi siihen — että saimme Euroopasta meille kuuluvat tuotantotuet, niin että täällä pohjoisessakin voimme viljellä. Te varmasti myöskin kannatatte tätä asiaa.

16.12 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Pakko olla edustaja Laakson kanssa samaa mieltä siinä mielessä, että kyllä meidän jossain kohtaa pitää ymmärtää se, että jos me haluamme huolehtia myös huoltovarmuudesta ja jos meillä kaikki munat on yhdessä korissa ja se sattuu putoamaan ja siinä vaiheessa me... Sen edustaja Elon näkemyksen ostan, että jos meillä on liian isoja tiloja kokonaisvaltaisesti ja jos sitten siellä tapahtuu eläintauti, niin se todellakin on iso ja mittava vahinko, ja siinä mielessä pitäisi uskaltaa nähdä, missä kulkee se raja, että tulee huoltovarmuuskin vastaan. Jos meillä on vain äärimmäisen isoja, niin se tarkoittaa, että on myös äärimmäisen isot vahingot, ja silloin puhutaan jo kotimaisen ruoan ruokaturvasta. [Sheikki Laakso: Juuri näin!]

16.13 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan totta, niin kuin moni edustaja sanoi, että tämä on myös huoltovarmuuskysymys. Sitä tämä mitä suurimmassa määrin on. Tämä myös edesauttaa sitä ja tuo esille ennen kaikkea sitä, että suomalainen tapa toimia — kohtuullisen kokoiset yksiköt, hajautettu tuotanto, erittäin osaavat viljelijät, hyvä valvonta, ajan tasalla oleva lainsäädäntö ja se, että kaikki, koko elintarvikeketju, koko järjestelmä, toimii samaan suuntaan — on taannut sen, että meillä tosiaankin kananmunia voi syödä raakana ja meillä hanasta voi vettä juoda ja meillä täällä ei eläintaudin eikä muunkaan taudin tarttuminen ole iso riski, se on maailman pienin riski. Eli kyllä tämä on iso asia.

Ja kun täällä kysyttiin — otettiin esimerkiksi tämä minkkitarha-asia tuolla Tanskassa — onko meillä sellaiseen välineitä. On, meillä on nimenomaan tämän eläintautilain pohjalta viranomaisella välineet puuttua asiaan ja velvoittaa tuottajia ja tutkia asiaa, selvittää asiaa ja sitten vihdoin viimein tehdä saneerauksia. Tämä kaikki on mahdollista, ja niin sen on myöskin jatkossa oltava.

No onko vaikutuksia, tuontielintarvikkeiden valvontaa? Kyllä, on osittain ja erityisesti liittyen siihen riskiin, jolla me voimme tuoda sellaisia tauteja tänne, mitä me emme halua, että täällä on. Ja tämä on myös jokaisen meidän matkustajan omalla vastuulla, että me emme tuo mitään salaa: emme tuo ruokaa emmekä tuo tänne minkäänlaisia eläimiä ilman virallisia teitä. Se on ihan päivänselvä asia.

No sitten täällä tuli myöskin arvio siitä, että politiikka on sellaista, että se on ajanut meidän viljelijämme ahdinkoon. Kyllä se suurin syy on markkinat. Äsken puhuttiin elintarvikemarkkinalainsäädännöstä ja sen välttämättömyydestä. Meillä koko ajan, kun katsotaan mitä tilastoa tahansa, mitä tutkimusta tahansa, elintarvikeketjun muut osat ovat kahmineet

yhä suurempaa osuutta siitä arvonlisästä [Puhemies koputtaa] ja yhä pienempi on jäänyt viljelijälle, ja tätä me haluamme tasapainottaa. Se on se suurin syy tämänhetkiseen ahdinkoon, joka monilla tiloilla on [Puhemies koputtaa] ihan arkipäivää.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till jord- och skogsbruksutskottet.